

mentih, ki so genetično tesno povezani z njeno prirojeno notranjo revnostjo in so z vsemi svojimi pretiranostmi v pretežni večini njena negativna kompenzacija, je slovenska povojna katoliška lirika en sam skupen izraz tiste globoke slovenske manjvrednosti, ki se imenuje naš tisočletni pasivizem.

Iz Lukianovih „Pomenkov bogov“

Prevedel Sovrè Anton.

Lukian iz Samosáte, najduhovitjši grški pisatelj 2. stol. po Kr. Večen popotnik, žurnalist, zabaven pripovedovalec krajših stvari, avtor pamfletov, kritičnih esejev, dialogov, zlasti pa obnovitelj stare ciniške satire. Odličen oblikovalni talent, izviren celo v takratni dobi popolnega epigonstva, ko je literatura živela le še od tujih misli. V njegovih delih se odraža vsa blaziranost tedanje družbe brez idealov, brez vere in npravstvenih opor. Njegovemu ujedljivemu peresu ni sveta ne preteklost ne sedanjost, ne bogovi ne ljudje, ne filozofija ne njeni učniki. Iz vsega veje popolna skepsa, v kateri se na strahoten način kaže bankrot antične kulture. Lukian je bil tisti grški pisec cesarske dobe, ki so ga stoletja dolgo največ brali.

Zevs in Hefaistos

HEFAISTOS, Kaj bo dobrega, Zevs? Prišel sem s sekiro, kakor si naročil. Tako je ostra, da bi z enim zamahom kamen presekal.

ZEVS. Dobro, Hefaistos. Razkolji mi glavó na dvoje!

HEFAISTOS. Menda me skušaš, ali se mi bléde ka-li. Govóri resno in povej, kaj bi rad!

ZEVS. Da mi črepino prebij, sem dejal. Poslušaj, če nočeš okusiti moje jeze: saj bi ne bilo prvič! Kar udari, nič se ne obiraj! Ne zdržim popadkov, ki mi prevračajo možgane.

HEFAISTOS. Glej, oče, da ga kaj ne polomiva! Sekira je reznà: ne bo ti pomagala brez krvi roditi kakor zavetnica otročnic.

ZEVS. Tak mahni že, nikar se ne boj! Jaz vem, da mi bo dobro storilo.

HEFAISTOS. Nerad udarim, a naj bo! Kaj pa hočem, ko ne odnéhaš? (*Razkolje Zevsu glavo; na dan skoči boginja Atena, vsa v orožju.*) Ha! Kaj takega pa še ne! Deklè v orožju? Bogme, lepega zlo-deja si imel v glavi! Kaj čuda, če si bil zadnje čase tako nasajèn! Saj ni šala, valiti tolikšno punco pod možgansko mreno, pa še oboroženo! To je bila kasarna, ne glava! — Kaj? Ali ti ne pleše spak že orožnega plesa? Kako se to vrti in skače! S kakim zanosom stresa ščit in vihti kopje! A kar je najbolj čudno: lepa je in v tem kratkem času dozorela. Sicer ima sovje oči, ali to se šlemu kar dobro prilega. —

Veš kaj, Zevs? Daj jo meni za ženo! V plačilo, da sem ti bil za babico!

ZEVS. To ni mogoče, ljubi Hefaistos. Dekle misli ostati večna devica. Za svojo osebo bi seveda ne imel nič zoper ženitev.

HEFAISTOS. Da si le ti pri volji, za drugo bom že sam skrbel. Če ne pojde drugače, pa s silo.

ZEVS. Če misliš, da lehkó — stóri, kakor se ti zdi. Vem pa že naprej, da iz te preje ne bo odeje.

Pozeidon in Hermes

POZEIDON. Ali bi lehkó govoril s Zevsom?

HERMES. Ne.

POZEIDON. Pa bi me vendarle prijavil.

HERMES. Ne bodi siten, ti pravim! Zdaj ne utegne in ne moreš k njemu.

POZEIDON. Mar se je s Hero zaklenil?

HERMES. Kaj še! Nekaj drugega je.

POZEIDON. A, že vem: Ganimed je pri njem.

HERMES. Tudi to ne. Skratka, slabó mu je.

POZEIDON. Od česa? To je pa kaj čudno.

HERMES. Eh, taka reč je, da me je kar sram povedati.

POZEIDON. Meni vendar ne boš prikrival, saj sem tvoj stric!

HERMES. Pravkar je rodil.

POZEIDON. Béži, béži! Zevs pa rodil! Potemtakem bi nam čisto ušlo, da je možača? Po trebuhu vsaj ni bilo videti, da bi bil nosen.

HERMES. Ko pa ni v trebuhu imel zametka.

POZEIDON. Aha, tak je zopet iz glave kotíl kakor Ateno. Mož mora imeti cel jajčnjak v možganih!

HERMES. Ne: to pot je nosil v stegnu, in sicer Semelinega otroka.

POZEIDON. Čeden brat to, da ga je móči po vsem telesu oploditi! Kdo pa je ta Semela ali kako že?

HERMES. Neka Tebanka, ena od Kadmovih punc: z njo se je spozabil in jo nosečo storil.

POZEIDON. In zdaj je sam namesto nje rodil?

HERMES. Tako je, čeprav se ti stvar čudna zdi. Hera — saj veš, kako ajfra — se je priliznila Semeli in jo pregovorila, naj prosi Zevsa, da pridi med bliskom in gromom k njej. Zevs ji je ustregel, ko pa se ji je približal s strelo v roki, se je streha vnela. Semelo je ubilo, meni pa je stari velel, naj ji drob odprem in mu prinesem zaplodek, ki mu je bilo šele sedem mesecev in torej še ni bil goden. Storil sem po ukazu, Zevs pa si je izrezal luknjo v stegno in spravil zametek vanjo, da bi

ga do kraja donosil. Danes je končno v tretjem mesecu rodil, pa mu po porodnih bolečinah še ni odleglo.

POZEIDON: Kje je pa otrok?

HERMES. V Niso sem ga nesel ter ga izročil pod imenom Dioniza nimfam v rejo.

POZEIDON. Moj brat je torej temu Dionizu mati in oče obenem?

HERMES. Menda že. Zdaj pa grem, da mu prinesem vodé za rano in poskrbim vse drugo, kar je navada pri otročnicah.

Hermes in Helios

HERMES. Danes ne hodi ven, Helios, je rekel Zevs, in jutri tudi ne, ne pojutrišnjim. Kar doma ostani in ves ta čas bodi noč! Zato naj Hore zopet izprežejo, ti pa utrni baklo in pojdi dotlej nazaj pod pernico!

HELIOS. Hm, to je pa čisto nov in nenavaden ukaz, ki ga pri-
našaš, ljubi Hermes. Menda stari ne misli ka-li, da zanemarjam svojo
dolžnost na poti in puščam konje iz tira, pa se jezi name in je sklenil
napraviti noč trikrat tolikšno ko dan?

HERMES. Ne, nič takega ni in tudi za zmerom ne velja. Zevs po-
trebuje samo to pot za poseben namen nekoliko daljšo noč.

HELIOS. Kje pa jè zdaj? Odkod te je poslal?

HERMES. Iz Beotije, od Amfitrinove žene; na róko sta si pa je
šel malo v vas.

HELIOS. Kaj mu za to ni ene noči dosti?

HERMES. Nikakor. To pot gre za ustvaritev korenjaškega in boje-
vitega duha, tega pa ni môč spraviti v eni noči skupaj.

HELIOS. No, srečo dobro in da bi se mu delo s pridom odsedalo!
Ampak med nam rečeno, take stvari se pa pod Kronosom le niso do-
gajale. Ta se ni genil od Réine postelje in ni nikoli zapustil nebes, da
bi bil noč v Tebah prespal. Dan je bil marveč dan in noč sorazmerna
z njim, kakor so bili pač letni časi. Nikakih nepričakovanih sprememb
ali celo prijateljstva z umrljivimi ženámi! Dadanes pa se mora za-
voljo ene same nepravdanske spodnjice postaviti vse vesoljstvo na
glavo. Mojim konjem bodo še nogé otrdele od dolgega stanja in tudi
pot bo slabša, ko ne bo tri dni nihče vozil po njej. Ubogi ljudje pa
naj bodo medtem v temi. Edino, kar bodo imeli od Zevsove zaljub-
ljenosti, bo to, da bodo spali in čakali, da bo atlet, ki ga napoveduješ,
v tem dolgem mraku končno vendarle storjèn.

HERMES. Molči, Helios, da te jezik v nesrečo ne spravi! Zdaj
skočim pa še k Luni in Snu, da tudi njima sporočim Zevsovo voljo:
Luni, naj vozi počasneje ko po navadi, Snu pa, naj zamoti ljudi s spa-
njem, da ne bodo opazili, kako dolga je noč.